ICCJ – Măsura încetării calităţii de notar public în situaţia condamnării definitive pentru săvârşirea unei infracţiuni care aduce atingere prestigiului profesiei

Legislaţie relevantă:

Legea nr. 36/1995, art. 23 alin. (1) lit. f)

Faţă de împrejurarea că notarul public este investit să îndeplinească un serviciu de interes public iar actul îndeplinit de acesta, purtând sigiliul şi semnătura sa, este de autoritate publică şi are forţa probantă prevăzută de lege, este de necontestat că pronunţarea unei hotărâri de condamnare pentru săvârşirea unei infracţiuni în exercitarea atribuţiilor de serviciu conduce la ştirbirea bunei reputaţii profesionale – cel puţin sub aspectul corectitudinii şi competenţei – de care trebuie să se bucure notarul public pe toată durata exercitării profesiei.

Măsura încetării calităţii de notar public este într-o asemenea situaţie pe deplin justificată, iar argumentele referitoare la forma de vinovăţie cu care a fost săvârşită infracţiunea ca şi împrejurările concrete în care a fost săvârşită fapta sancţionată penal, nu prezintă relevanţă sub aspectul constatării atingerii aduse profesiei de notar public, câtă vreme aceste aspecte au fost stabilite definitiv de instanţa penală, fiind de necontestat că instanţa de contencios administrativ nu mai poate face o analiză a

argumentelor referitoare la împrejurările de ordin obiectiv sau subiectiv în care a fost săvârşită respectiva faptă penală.

Decizia nr. 3257 din 13 martie 2013

Prin sentinţa civilă nr.410/ CA din 25 noiembrie 2011, Curtea de Apel Constanţa – Secţia A-II-A Civilă, Contencios Administrativ şi Fiscal, a respins acţiunea formulată de reclamanta GD în contradictoriu cu pârâtul Ministerul Justiţiei, ca nefondată.

Pentru a se pronunţa astfel, Curtea de apel a reţinut, în esenţă, următoarele:

Prin Ordinul nr.3362/C/15.12.2009 emis de Ministrul Justiţiei şi Libertăţilor Cetăţeneşti în temeiul art.23 alin.(1) lit.f) şi g) coroborat cu art.16 lit.d) din Legea notarilor publici nr.36/1995 s-a dispus încetarea calităţii de notar public a d-nei Gheorghe Doina, notar public în cadrul Camerei Notarilor Publici Constanţa, circumscripţia Judecătoriei Constanţa, localitatea O.

La emiterea ordinului s-a avut în vedere Decizia penală nr.981/18.03.2009 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, definitivă, prin care d-na GD a fost condamnată definitiv la pedeapsa amenzii pentru comiterea infracţiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, prevăzută de art.246 din Codul penal.

Analizând temeiul juridic invocat în cuprinsul ordinului contestat instanţa de fond a reţinut că la emiterea actului acestuia s-a avut în vedere faptul că reclamanta a fost condamnată definitiv pentru săvârşirea cu intenţie a unei infracţiuni care aduce atingere prestigiului profesiei, ceea ce a condus la pierderea bunei reputaţii de care notarul public trebuie să se bucure.

Referitor la îndeplinirea condiţiei de a fi fost condamnată

definitiv, s-a constat că aceasta este îndeplinită în cauză, reclamanta necontestând acest aspect. De asemenea, şi condiţia formei de vinovăţie cerută de lege pentru săvârşirea infracţiunii, respectiv aceea a intenţiei este, în opinia judecătorului fondului, îndeplinită în cauză, astfel cum a fost reţinută în mod definitiv prin Decizia penală nr.981/18.03.2009 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

Solicitarea reclamantei de a se reanaliza de către instanţa de contencios administrativ forma de vinovăţie cu care a fost săvârşită fapta a fost apreciată de către instanţa de fond, ca fiind lipsită de temei juridic, în condiţiile în care hotărârea pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, în materie penală,se bucură de puterea lucrului judecat.

De asemenea, pentru aceleaşi considerente, instanţa de fond nu a reanalizat nici situaţia juridică a imobilului şi nici condiţiile în care a fost săvârşită fapta pentru care s-a dispus condamnarea.

În ceea ce priveşte îndeplinirea în cauză a celorlalte două condiţii prevăzute de lege, respectiv aceea ca infracţiunea pentru care a fost condamnată să aducă atingere prestigiului profesiei şi pierderea, ca urmare a săvârşirii acestei infracţiuni a bunei reputaţii de care notarul public trebuie să se bucure, instanţa de fond a constatat că reclamanta nu formulează critici, astfel că din respectivul punct de vedere actul administrative contestat beneficiază în continuare de prezumţia de legalitate, ca orice act administrativ emis în baza şi în vederea executării legii.

Cererea de recurs

Împotriva sentinţei civile nr.410/ CA din 25 noiembrie 2011 a Curţii de Apel Constanţa –Secţia A-II-A Civilă, Contencios Administrativ şi Fiscal, a declarat recurs reclamanta GD criticând-o pentru nelegalitate şi netemeinicie, în condiţiile

art.304 pct.9 şi art. 3041 Cod procedură civilă.

Recurenta a criticat hotărârea instanţei de fond sub următoarele aspecte:

– hotărârea recurată a fost pronunţată fără a se analiza toate motivele de netemeinicie ale actului administrativ contestat;

Sub acest aspect, recurenta susţine că, în condiţiile în care în preambulul Ordinului nr.3362/C/15.12.2009 se indică drept temei legal, dispoziţiile art.23 alin.(1) lit.f) şi g) coroborat cu art.16 lit.d) din Legea nr.36/1995, instanţa de fond nu trebuia să se limiteze doar la a constata îndeplinirea condiţiei privind existenţa unei condamnări definitive, ci avea obligaţia de a analiza în ce măsură şi celelalte condiţii erau îndeplinite.

Astfel, se arată că s-a solicitat instanţei de fond să facă o analiză a intenţiei, nu a vinovăţiei în sens penal, şi a arătat că se impune o astfel de analiză, din chiar modul în care este redactat textul art.23 alin.(1) lit.f) din Legea nr.36/1995, care nu condiţionează încetarea calităţii de notar numai de existenţa unei hotărâri de condamnare definitivă pentru săvârşirea cu intenţie a unei infracţiuni, ci infracţiunea, intenţionată sau nu, trebuie să fie una gravă sau care să aducă atingere prestigiului profesiei.

Consideră recurenta că instanţa de fond şi-a exprimat, în mod nejustificat refuzul de a analiza forma de vinovăţie, pe motiv că hotărârea de condamnare se bucură de autoritate de lucru judecat în condiţiile în care doar analizând natura faptei şi împrejurările în care aceasta a fost comisă ar fi putut să facă diferenţa între o infracţiune gravă şi una mai puţin gravă, chiar dacă a fost săvârşită cu intenţie, ori tocmai această analiză a fost refuzată.

Mai susţine recurenta că, în mod greşit instanţa de fond a reţinut că nu au fost aduse critici ordinului contestat sub

aspectul atingerii aduse prestigiului profesiei şi al pierderii reputaţiei de care notarul trebuie să se bucure, în condiţiile în care au fost expuse astfel de critici în cuprinsul contestaţiei.

În acest sens, susţine recurenta că instanţa de fond nu a înţeles faptul că analiza vinovăţiei sau mai exact că analiza intenţiei, a situaţiei juridice a imobilului cât şi a împrejurărilor în care a fost întocmit actul notarial, s-a cerut în contextual analizei gravităţii faptei şi a punerii în pericol a prestigiului profesiei care se reflect în reputaţia pe care notarul o are şi a considerat în mod nejustificat că nu este investită cu o astfel de critică.

– hotărârea a fost pronunţată cu interpretarea greşită a considerentelor ce au stat la baza luării măsurii încetării calităţii de notar.

Sub acest aspect se arată că, în mod greşit instanţa de fond a reţinut faptul că reclamanta a fost condamnată definitive pentru săvârşirea unei infracţiuni care aduce atingere prestigiului profesiei, ceea ce a condus la pierderea bunei reputaţii, în condiţiile în care din analiza temeiului juridic indicat în conţinutul actului contestat rezultă că măsura a fost luată doar pentru că exista o decizie penală de condamnare a notarului public şi nu în considerarea faptului că sancţiunea penală aplicată ar fi adus atingere prestigiului profesiei şi nici că aceasta a condus la pierderea reputaţiei de care notarul trebuie să se bucure.

– hotărârea a fost pronunţată fără o cercetare a fondului în condiţiile în care nu au fost analizate toate motivele de netemeinicie invocate şi toate condiţiile impuse de lege pentru luarea măsurii încetării calităţii de notar public.

Astfel, recurenta susţine că fapta notarului care a fost condamnat definitiv cu amendă de 3000 lei pentru o faptă săvârşită cu intenţie nu este o infracţiune gravă şi nici de

natură să aducă atingere prestigiului profesiei, pentru a justifica legalitatea măsurii dispuse prin ordinal contestat.

Consideră recurenta că intimatul avea obligaţia să dovedească că fapta comisă de notar este una gravă care a adus atingere profesiei sau că notarul nu se mai bucură de o bună reputaţie după ce a primit condamnarea penală, toate aceste dovezi să convingă asupra faptului că măsura luată nu reprezintă un abuz din partea emitentului şi că ea este una necesară pentru reabilitarea imaginii profesiei.

Aceasta cu atât mai mult cu cât aplicarea textului art.23 alin.(1) lit. f) din Legea nr.36/1995 întâmpină dificultăţi în aplicare, având în vedere că legiuitorul nu a înţeles să indice cu claritate care sunt acele condamnări care atrag în consecinţă încetarea calităţii de notar, lăsând la libera apreciere a instanţelor de judecată gravitatea faptei care poate să pună sau nu în pericol prestigiul profesiei.

În acest context instanţele de judecată sunt acelea care au obligaţia să analizeze de la caz la caz gravitatea faptei, ceea ce instanţa de fond a refuzat să o facă.

Mai arată recurenta că, elementele care conduc la convingerea că fapta notarului săvârşită cu intenţie, pentru care acesta a fost condamnat definitive, nu este una gravă, rezultă şi din faptul că nu s-a aplicat o pedeapsă privativă de libertate ci doar o amendă penală de 3000 lei, sancţiune care atenuează caracterul grav, astfel încât nu pune în pericol prestigiul profesiei.

Hotărârea instanţei de recurs

Înalta Curte, examinând sentinţa atacată, faţă de criticile ce i-au fost aduse, raportat la actele şi lucrările dosarului dar şi la prevederile legale din materia supusă examinării, reţine că nu subzistă în cauză motive de nelegalitate de natură a antrena modificarea hotărârii pronunţate de instanţa de fond, în considerarea celor în

continuare arătate.

Înalta Curte constată că Ordinul nr. 3362/C/15.12.2009, prin care Ministrul Justiţiei, a dispus încetarea calităţii de notar public a recurentei GD a fost emis în temeiul 23 alin.(1) lit.f) si g) coroborat cu art. 16 lit. d) din Legea nr.36/1995 a notarilor publici si a activităţii notariale, în considerarea faptului că recurenta a fost condamnată definitiv la pedeapsa amenzii în cuantum de 3000 lei pentru săvârşirea, în exercitarea profesiei de notar, a infracţiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor prevăzută de art.246 Cod penal, cu aplicarea art.74 alin.(1) lit.a) şi alin.(2) Cod penal, art.76 alin.(1) lit.e) Cod penal, prin Decizia penala nr. 981 din 18 martie 2009 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie – Secţia Penală.

Potrivit art. 23 alin.(1) din Legea nr. 36/1995: ,,Calitatea de notar public încetează: in cazul condamnării definitive pentru săvârşirea cu intenţie a unei infracţiuni grave sau care aduce atingere prestigiului profesiei(lit.f); in cazul in care notarul public nu mai îndeplineşte condiţiile prevăzute de art. 16 lit. a, d si f”(lit.g).Art. 16 lit. d) din aceeaşi lege prevede ca una dintre condiţiile pentru ca o persoana să dobândească calitatea de notar public este aceea de a se bucura de o buna reputaţie.

Aşadar, este lesne de observat, contrar celor susţinute de recurentă, că prin ordinul în discuţie, ministrul justiţiei a constatat, în raport de efectele Deciziei penale nr.981/18.03.2009, incidenţa, în persoana recurentei, a doua cazuri de încetare a calităţii de notar public, prevăzute la lit. f) si g) ale art. 23 alin.(1) din Legea nr. 36/1995.

Prin urmare nu poate fi reţinută susţinerea recurentei în sensul că din analiza temeiului juridic indicat în conţinutul actului administrativ contestat rezultă că măsura încetării calităţii de notar a fost luată de plano, doar în considerarea existenţei unei hotărâri definitive de condamnare şi implicit

criticile referitoare la greşita interpretare a considerentelor ce au stat la baza luării măsurii încetării calităţii de notar prin ordinul contestat.

Înalta Curte va înlătura şi criticile referitoare la necercetarea fondului şi a tuturor criticilor aduse actului administrativ contestat, şi implicit la greşita interpretare şi aplicare a dispoziţiilor art. 23 alin.(1) lit.f) şi g) din Legea nr. 36/1995(forma în vigoare la data emiterii actului administrativ contestat), în considerarea celor ce urmează:

În ipoteza prevăzută de art.23 alin.(1) lit.f) încetarea calităţii de notar public intervine de drept atunci când notarul public a fost condamnat definitiv pentru săvârşirea cu intenţie a unei infracţiuni grave sau care aduce atingere prestigiului profesiei de notar.

Aşadar, condamnarea definitivă a unui notar public atrage şi constatarea încetării de drept a calităţii de notar public, în temeiul art.23 alin.(1) lit.f) din Legea nr.36/1995, doar în două situaţii, respectiv săvârşirea cu intenţie a unei infracţiuni grave sau săvârşirea unei infracţiuni care aduce atingere prestigiului profesiei de notar.

Astfel, chiar dacă legiuitorul nu a definit noţiunea de infracţiune gravă, este lesne de constatat că în cazul recurentei nu se poate reţine incidenţa dispoziţiilor art. 23 alin.(1) lit. f) din Legea nr. 36/1995, în ipoteza condamnării pentru săvârşirea cu intenţie a unei infracţiuni grave, în condiţiile în care din punct de vedere al pericolului social abstract, reflectat în limitele de pedeapsă stabilite de legiuitor în art.246 Cod penal, infracţiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, pentru săvârşirea căreia recurenta a fost condamnată definitiv nu face parte din categoria infracţiunilor grave, aspect confirmat în cazul concret al recurentei prin aplicarea unei pedepse cu amenda penală în cuantum de 3000 lei.

În condiţiile în care nu a fost reţinută, în cazul recurentei, ipoteza condamnării definitive pentru săvârşirea unei infracţiuni grave, sunt lipsite de relevanţă susţinerile acesteia referitoare la gravitatea infracţiunii pentru care a fost sancţionată şi implicit criticile referitoare la omisiunea instanţei de fond de a analiza legalitatea actului administrativ contestat prin prisma respectivelor critici.

Însă, în cazul recurentei măsura încetării calităţii de notar public este pe deplin justificată prin prisma condamnării sale pentru o infracţiune care aduce atingere prestigiului profesiei, în sensul art.23 alin.(1) lit.f) din Legea nr.36/1995.

Astfel, Înalta Curte constată că recurenta a fost condamnată pentru săvârşirea, în exercitarea atribuţiilor de notar public, a infracţiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, constând în autentificarea prin încheierea nr.1965 din 20 iunie 2003, a contractului de vânzare-cumpărare a Complexului CA, încheiat între vânătorul CC şi cumpărătorul SC MJ SRL Constanţa, pe baza unor copii nelegalizate ale unor acte false.

Faţă de împrejurarea că infracţiunea pentru care recurenta a fost sancţionată penal a fost săvârşită ca urmare a modului deficitar în care aceasta şi-a îndeplinit obligaţiile legale, în exercitarea atribuţiilor specifice profesiei de notar, fiind, astfel, de natură a aduce atingere prezumţiei de legalitate şi forţei probantă de care trebuie să se bucure actele întocmite de orice notar public şi având în vedere rezonanţa socială a respectivei infracţiunii, Înalta Curte, văzând şi dispoziţiile art.3 -4 din Legea nr.36/1995, constată că în cauză este indiscutabilă atingerea adusă prestigiului profesiei de notar prin săvârşirea infracţiunii pentru care recurenta a fost condamnată definitiv.

Argumentele referitoare la forma de vinovăţie cu care recurenta a săvârşit infracţiunea pentru care a fost

condamnată ca şi împrejurările concrete în care a fost săvârşită fapta sancţionată penal, asupra cărora instanţa penală s-a pronunţat definitiv, nu prezintă relevanţă sub aspectul constatării atingerii aduse profesiei de notar public sau reputaţiei profesionale a notarului public, câtă vreme respectiva faptă penală, a fost consecinţa modului defectuos în care recurenta şi-a îndeplinit obligaţiilor legale ce-i reveneau în exercitarea profesiei de notar public(art.45 din Legea nr.36/1995, art.70 din Regulament).

Câtă vreme situaţia de fapt şi vinovăţia recurentei cu privire la săvârşirea faptei pentru care a fost sancţionată penal, a fost stabilită definitiv de instanţa penală, este de necontestat că instanţa de contencios administrativ nu mai poate face o analiză a argumentelor referitoare la împrejurările de ordin obiectiv sau subiectiv în care a fost săvârşită respectiva faptă penală.

Prin urmare, în mod justificat instanţa de fond a apreciat că nu există temei legal pentru a repune în discuţie aspecte asupra cărora instanţa penală s-a pronunţat cu autoritate de lucru judecat.

Totodată, Înalta Curte constată că măsura încetării calităţii de notar public pe care o constată ministrul justiţiei, în temeiul art.23 din Legea nr.36/1995 reprezintă o măsură de constatare a înscrierii antecedentelor penale în cazierul judiciar al notarului public, ceea ce poate conduce la inexistenţa uneia dintre condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a putea fi notar public, şi anume cea prevăzută de art. 16 lit. d) din lege.

Astfel, faţă de împrejurarea că notarul public este investit să îndeplinească un serviciu de interes public, iar actul îndeplinit de acesta, purtând sigiliul şi semnătura sa, este de autoritate publică şi are forţa probantă prevăzută de lege, este de necontestat că pronunţarea unei hotărâri de condamnare pentru săvârşirea unei infracţiuni în exercitarea

atribuţiilor de serviciu conduce la ştirbirea bunei reputaţii profesionale(cel puţin sub aspectul corectitudinii şi competenţei) de care trebuie să se bucure notarul public pe toată durata exercitării profesiei aşa încât în mod corect intimatul a reţinut în cazul recurentei şi incidenţa cazului de încetarea a calităţii de notar public prevăzut de art.23 alin.(1) lit.g) coroborat cu art.16 lit.d) din Legea nr.36/1995.

Toate considerentele mai sus expuse, converg către concluzia că soluţia pronunţată de instanţa de fond este temeinică şi legală, motiv pentru care recursul declarat în cauză a fost respins ca nefondat, potrivit art.312 alin.(1) Cod procedură civilă.